

JEYMS JOYS VA NAZAR ESHONQUL ASARLARI BADIYYATI

Umarova Komila Samatovna

O'qituvchi

Alfraganus universiteti

<https://orcid.org/0009-0001-9208-8235>

ANNOTATSIYA

Jahon adabiyoti tarixida muhim o'rin tutgan uning hozirgi zamon adabiyotlariga ko'rsatgan ta'siri g'oyatda ulkan va butun G'arb madaniyatini larzaga keltirgan irlandiyalik buyuk yozuvchi Jeyms Joys va o'zbek adabiyotida kechayotgan yangilanish jarayonlarini hamda dunyo tajribalarini uzviylashtirgan holda nafaqat yurtimizdagi adabiyot ixlosmandlarida, shuningdek, dunyo adabiyotshunoslarida ham katta qiziqish uyg'otgan Nazar Eshonqulning mahorati shuningdek, asarlarining badiiyati xususida so'z boradi.

Jeyms Joys va Nazar Eshonqulning asarlari o'ziga xos uslubi, matndagi boshqotirmalari, adabiy murakkabligi bilan boshqa adiblar ijodidan keskin farq qiladi. Ularning ijodi yuzasidan bahs-munozaralar salkam yuz yildan buyon to'xtovsiz davom etayotgani sababi ham shunda. Tanqidchi va adabiyotshunoslar uning asarlarini turli yo'nalishlarda tahlil qilib, aksar hollarda bir-biriga butunlay qarama-qarshi xulosalar chiqarishayotir.

Tadqiqot jarayonida Jeyms Joys va Nazar Eshonqulning noyob iste'dod egasi, ulug' yozuvchilar ekanligi va bu buyuklarning fikri, dunyoqarashi hamda orzu-umidlari bilan tanishiladi. Ularning mahorati va hayotiy tajribasi bilan yaqindan tanishish asarlarini yanada teranroq anglashga, tushunishga yordam beradi. Shularni e'tiborga olib, ulug' adiblarning sevib o'qigan yozuvchilari haqidagi fikrlari havola etildi.

KALIT SO'ZLAR

adabiyot, adib, badiiyat, badiiy uslublar, badiiy tafakkur, madaniyat, ma'naviy qiyofasi, shaxs qiyofasi, ta'lim-tarbiya.

ХУДОЖЕСТВЕННОСТЬ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА И НАЗАРА ЭШОНКУЛА

Умарова Комила Саматовна

Преподаватель

Университет Альфраганус

<https://orcid.org/0009-0001-9208-8235>

АННОТАЦИЯ

В данной статье речь идет о великом ирландском писателе Джеймсе Джойсе, занимающем важное место в мировой литературе, оказавшем настолько заметное влияние на современную зарубежную литературу, что оно серьезно изменило всю западную культуру, а также о творчестве Назара Эшонкула, которое, продолжая процесс обновления, происходящий в узбекской литературе, а также усваивая мировой опыт, вызвало большой интерес не только у любителей литературы в нашей стране, но и у литературоведов всего мира.

Произведения Джеймса Джойса и Назара Эшонкула заметно отличаются от произведений других писателей своим неповторимым стилем, загадочностью текстов, литературной усложненностью. Именно поэтому споры об их творчестве не прекращаются уже почти сто лет. Критики и литературоведы анализируют творчество этих писателей в различных направлениях и в большинстве случаев приходят к

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

литература, писатель, искусство, художественные стили, художественное мышление, культура, духовный образ, образ личности, образование.

совершенно противоположным выводам.

В ходе исследования мы доказали, что Джеймс Джойс и Назар Эшанкул – великие писатели и обладатели уникального таланта, определили специфику мышления, мировоззрения и идеалов этих выдающихся авторов. Более близкое знакомство с жизненным опытом и художественным мастерством авторов поможет лучше понять их произведения, выявить их скрытый смысл. Принимая во внимание все перечисленное выше, мы представляем мнения великих писателей об их любимых авторах.

THE ARTISTICITY OF THE WORKS OF JAMES JOYCE AND NAZAR ESHONKUL

Umarova Komila Samatovna

teacher

Alfraganus University

umarovakomila1983@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-9208-8235>

ABSTRACT

The great Irish writer James Joyce, who had an important place in the history of world literature, and his influence on contemporary literature, which shook the entire Western culture, and Uzbek literature, both national and world experiences. The process of renewal, which has aroused great interest not only among lovers of literature in our country, but also among people of world literature and literary studies, will be discussed about the skills of Nazar Eshanqul, as well as the role of their works in art. The works of James Joyce and Nazar Eshanqul with its peculiar style and puzzles in the text, literary complexity, it is sharply different from the work of other writers. This is the reason why the debates about their work have been going on for almost a hundred years without stopping. In the course of the research, James Joyce and Nazar Eshanqul are great writers with unique talents, and the thoughts, worldviews, and dreams of these great writers are known. It helps to understand and understand. Taking these into consideration, we present the opinions of great writers and their great works for our future generation because their works give us a lot of information history.

KEY WORDS

literature, writer, art, artistic styles, artistic thinking, culture, spiritual image, personality image, education.

KIRISH

Asrimizning o'tgan asr 80-90 yillaridagi yangilanish odatiyan'anaviy yo'ldan birmuncha o'zgacharoq kechdi, XIX asr oxiri – XX asr boshlarida G'arbda paydo bo'lgan adabiy oqimga o'xshash sifatlar namoyon bo'ldi. Hozirgi nasrimizdagi mazkur ijodiy izlanishlar darhol adabiy jamoatchilik diqqatini tortdi. Bu hol o'zbek nasrining tahlil hududi kengayib, tasvir qamrovining kengligi, tahlil maydoni, shakli, mazmuni, maqsadi borasida yangi-yangi jihatlarini namoyon etdi. Xususan, obyektiv olam, voqea-hodisalar tasviri, qahramon xatti-harakatlari, uni o'rab turgan muhit va sharoit, zamon va makon endi to'g'ridan-to'g'ri badiiy to'qimaga aylantirilmay, ularning inson tasavvuri, shuuriga ta'siri, qahramonning unga ongli munosabati badiiyatga aylantirildi. Endi kitobxon qahramon bilan emas, balki uning tafakkuri bilan muloqotga kirishadigan, uning tafakkur jarayoni bilan bahslashadigan bo'ldi.

“Modern adabiyotning bosh kitobi bo'lmish “Uliss” (o'zbekchada “Ulissning sarguzashtlari”) romani jurnal variantida (“Jahon adabiyoti” 2008. №4–9) nihoyat, o'zbek tilida ham nashr etildi. Gap shundaki, ko'lami va salmog'i jihatidan XX asrning eng yirik va eng shov-shuvli asari hisoblangan, butun G'arb madaniyatini larzaga keltirgan “Uliss” dunyoning qaysi tilga tarjima qilinmasin, o'ziga xos milliy hodisa sifatida e'tirof etiladigan

asarlar sirasiga kiradi. Bu asar tarjimasi har qanday tilni sinovdan o'tkazadi, uning qudratini ko'rsatadi, imkoniyatlarini kengaytiradi. Tarjima uchun taniqli tarjimon Ibrohim G'afurovning jasoratiga alohida tasanno aytish kerak. Chunki "Uliss" har kim ham tarjima qiladigan yoki tarjima qilishga jazm etadigan asar emas. Bu asarni mashhur Virjiniya Vulf "romansiklopediya" degan bo'lsa, boshqa bir tadqiqotchi undagi mavzular va sharhlar qamrovini butun boshli ilmiy tekshirish institutiga tenglashtirgandi.

Joys XX asr G'arb ma'naviy dunyosini tadqiq qilish uchun ataylab ana shu qadim qolipni tanlaydi. Bunda ikkita urg'u bor: antik odamning orzu-umidi va yashash tarzi, hayotdan maqsadi Joys zamondoshlari hayoti va orzulari bilan solishtiriladi. Asarni o'qiganingiz sayin siz bunga guvoh bo'lib borasiz va Gomer qahramonlari nimani ulug'lab yashagan va bugungi dunyo odamlari nimani ulug'layapti, nimaga e'tiqod qilyapti, insoniyat nimani topdi, nimani boy berdi, muhabbat, e'tiqod, sadoqat, vatanparvarlik qanday tushunilyapti? Umuman, miflar davridan buyon insonning ong-u shuuri o'sdimi, miflar davrida odamzodni qiynagan muammolar XX asrda hal bo'ldimi? [Arastu, 2011].

Asarda XX asr boshidagi Irlandiya hayoti qalamga olingan. Yozuvchi nigohi bu hayotning ikir-chikirlarigacha, hatto odam tovush chiqarib aytishga uyaladigan kechinmalargacha kirib boradi. Joysning usuli ana shunga imkon beradi. Bu usulda "sen", "men", "u" o'rtasida ifoda qilish, bayon chegarasi buzilib ketadi, go'yo asarda qaysi shaxs hikoya qilayotganini, qaysi shaxs roviy, qaysi shaxs qahramon, anglab olish ancha mushkul. V. Nabokov bu asarni qalb yo hissiyot bilan emas, miya bilan o'qish kerak deb aytganda yuz karra haq edi. Asar kutilmagan badiiy uslublar, priyomlar va timsollarga, g'oya va hikmatlarga, tashbeh-u istilohlarga shunchalik boyki, boshqa bunday romanni topish qiyin. Blum haqida hikoya qilayotib, birdan "men"ga, keyin "sen", "u" shaxsiga osongina o'tib ketiladi, sizni asar jozibasiga va shuuri qamrab oladi. Asta-sekin asar ichiga kirganingiz sayin mif bilan voqelik, hayot bilan xayolning, roviy bilan qahramon orasidagi chegara yo'qoladi. [Osteen, Mark;1995].

Irlandiyalik buyuk yozuvchi Jeyms Joys (1882-1941) ijodi XX asr jahon adabiyoti tarixida muhim o'rin tutadi. Uning hozirgi zamon adabiyotlariga ko'rsatgan ta'siri g'oyatda ulkan. E. Xemingvay, U. Folkner, T. Vulf kabi dunyoga mashhur adiblar uning shogirdlari bo'lishgani, ular o'z asarlari haqida Joysning e'tirofini ilhaq bo'lib kutishgani ham fikrimizni tasdiqlaydi. 1982-yili YUNESKO qarori bilan irland realistik adabiyotining klassigi Jeyms Joys tavalludining 100 yilligi butun dunyoda keng nishonlandi. Adibning "Dublinliklar" nomli hikoyalar to'plami, "Musavvirning yoshlikdagi shamoyili" va "Uliss" romanlari allaqachon yuzlab xalqlar tillariga tarjima qilingan, jahondagi barcha nufuzli oliy o'quv yurtlari, o'rta ta'lim adabiyot dasturlari va majmualaridan o'rin olgan. Ushbu asar qaysi tilga tarjima qilinmasin, har qanday tilni sinovdan o'tkazadi, uning qudratini ko'rsatadi. Nihoyat ushbu asarni buyuk tarjimon Ibrohim G'ofurov tarjima qilishga erishdi. Chunki bu asar har kim tarjima qilishga jazm qiladigan asar emas edi. Asar tarjimoni qayd etganidek, "Uliss" romani ommaviy suratda qabul qilish qiyin bo'lgan asar edi. Bu asar ommaga mo'ljallanmagan va unga qaratilmagan edi. Yozuvchi bu asarni Yevropa va Amerika intellektuallari, aqlli, ilmiy o'sishlarida anch ilgari ketgan Freyd, Yung, Ezra Payid, Elliot singari o'ziga teng darajada turgan zamondoshlarini mo'ljallab yozgan, ularning tushunishlari aks-sado berishlari, bahs-munozaralarini nazarda tutgan. XX asrning 20-yillarida bu asarning kichik parchalari

jurnallarda chop etila boshladi va o'sha paytlardanoq ushbu asarni tushunish qiyin ekanligi kitobxonlar tomonidan tan olindi. Bu romanni o'qib tushunish juda katta mehnat talab qilardi, unda o'quvchi uzluksiz bosh qotirishga, butun diqqat-e'tiborini shu asarga qaratishga majbur bo'ladi, eng asosiysi, uning olamiga kirib yashashga undaydi. Uning ichiga chuqurroq kirib borgan sari adabiyot qanchalik qudratli kuch ekanligini anglash mumkin. Asarni tarjima qilgan tarjimon asar haqida fikrlarini yozib qoldirgan: lekin asarni o'qib ichiga kirgan, mag'zini chaqqan o'quvchiga u tuganmas go'zal onlarni baxsh etadi. Inson mayllari, ehtirolari, kayfiyatlari, kechinmalarining cheksiz rang-barangliklariga, ong va hissiyot oqimlariga ichida har qadamda insonni uning millati, mamlakati, diniy e'tiqodidan qat'i nazar, ilgari hech qachon ko'rilmagan, anglanmagan, o'ylanmagan behad original bir nuqtadan kashf etganday bo'ladi". Shuning barobarida Joysni o'qish kishiga maroq bag'ishlaydi. Yozuvchining asarlarini o'qishni ahd qilgan o'qituvchi ahdida qattiq turib, kitobni astoydil mutolaa qilishi kerak. Agar asarning asosiy qahramonlaridan biri Leopold Blumni xotini – qo'shiqchi ayol Mollyning oz emas, ko'p emas, rostmana qirq sahifadan iborat bironta nuqta, bironta vergul yoki bironta tinish belgilari qo'yilmagan ichki monologini zerikmay o'qiy olsa, o'quvchi, albatta, adadsiz hissiyotlar, turli fikrlar daryosiga g'arq bo'ladi. Shunday qilib ushbu asar yozuvchilar va o'quvchilarning hissiyotlarini junbushga keltirdi. Hattoki o'quvchi asarni takror va takror o'qisa ham, har safar yangi ma'lumot olishi mumkin va har safarida ham ushbu asar yangi ajib hissiyotlar bera oladi.

O'zbek o'quvchisi bu ulug' yozuvchi ijodi bilan istiqloq sharofati tufayli bahramand bo'la boshladi. Hozircha uning "Dublinliklar" to'plamidan bir necha hikoyalar, "Jakomo Joys" nomli nasriy asari gazeta va jurnallarda e'lon qilindi. 1993- yili filologiya fanlari nomzodi Tilavoldi Jo'rayevning oliy o'quv yurtlari talabalari uchun mo'ljallangan "Jeyms Joys" nomli risolasi chop etildi.

Biz o'z milliy madaniyatimiz, adabiyotimizni puxta o'rganish, qadriyatimizni tiklash va e'zozlash bilan bir qatorda dunyo madaniyatida chinakam hodisa sifatida e'tirof etilgan, vaqt va zamonlar sinovidan o'tgan boshqa xalqlarning nodir ijod namunalaridan ham bahramand bo'lib borishga haqlimiz. Shu ma'noda irlandiyalik adib Jeyms Joys ijodi bilan o'zbek o'quvchilarini tanishtirish kitobxonlarimiz ma'naviy dunyosini boyitishga, badiiy saviyasini yuksaltirishga, go'zallikni nozik va teran his etishga odatlantirishga, didini o'stirishga, qolaversa, XX asr adabiyotining eng muhim yangiliklaridan xabardor etishga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

J. Joysning "Musavvirning yoshlikdagi shamoyili" romani bir qarashda atoqli o'zbek adiblari Oybek, Abdulla Qahhor va G'afur G'ulomning avtobiografik asarlarini yodga soladi. Yosh bolaning, o'smirning ongi atrof-muhitni qay tarzda qabul qiladi, u ta'lim-tarbiya olayotgan maskandagi o'zaro munosabatlar, oiladagi, jamiyatdagi vaziyat bola ongingning shakllanishida nechog'li ahamiyat kasb etadi, muayyan muhitda shakllangan bu ong o'z-o'zini anglash jarayonlarini qanday kechiradi – bular barchasi J. Joys romanida nozik psixologik tahlillar orqali juda chuqur ochib berilgan. [Michael Groden;2005]. Muallif asar qahramonining fikrlarini, o'y-xayollarini, kechinmalari va his-tuyg'ularini asosan uning ichki monologlari orqali ko'rsatib beradi.

Irlandiyalik mashhur yozuvchi Jeyms Joysni dunyoga tanitgan yana bir mashhur

romanlaridan biri “Dublinliklar” deb nomlangan asari 1914-yilda dunyo yuzuni ko‘rdi. Yozuvchi ushbu asarni chop ettirish uchun avvaliga juda ko‘p qiyinchiliklarga duchor bo‘lgan. “Dublinliklar” asari yozuvchi tomonidan 1904-1907 yillarda yozib tugatilgan, ammo ayrim sabablarga ko‘ra chop etilishi judayam qiyin bo‘ldi, asar juda ko‘p tanqidlarga uchragan. Ushbu asar o‘sha davrning eng mashhur asarlaridan biri bo‘lib, yozuvchi bu asar o‘z tug‘ilib o‘sgan yurt insonlarining hayotini tasvirlagan. Roman 15 ta katta-kichik hikoyalarni o‘z ichiga olgan keng ko‘lamli asardir. Ushbu asarda yozuvchi, o‘z tug‘ilib o‘sgan yurtining oddiy quyi tabaqa vakillarining hayotini tasvirlagan. Adibning o‘zi shu asar haqida quyidagi so‘zlarni aytadi: Men o‘zim uchun doimo Dublin haqida yozaman, chunki men agar Dublinning yuragiga kira olsam, dunyoni barcha shaharlarining qalbiga kira olaman”. Adibni bu so‘zlaridan ko‘rinib turibdiki, yozuvchi o‘z yurtini juda yaxshi ko‘rgan, o‘z tug‘ilib o‘sgan joyinining aholisini juda hurmat qilgan, ularga har doim yangi va ozod hayot ravo ko‘rgan. “Dublin yer yuzidan yo‘qolib ketsa, mening romanimda Dublinni qayta tiklash mumkin”, deydi Joys. [Mosher, Harold Frederick; Bosinelli Bollettieri, Rosa Marie; 1998].

Yozuvchi o‘z yurtini juda yaxshi ko‘rgan, ammo ba’zi sabablarga ko‘ra vatanidan yiroqda yashashga majbur bo‘lgan. Lekin uni vatanga, ona yurtga bo‘lgan sog‘inchini, muhabbatini asarlarida ko‘rish mumkin bo‘ladi.

Nazar Eshonqul o‘zbek nasriga, ayniqsa, hikoyachiligiga yangi ovoz, yangi ruh olib kirdi. U Sharq va G‘arb adabiyoti an‘analarini asarlarida uyg‘unlashtirayotgan adiblardan biridir. Zamonaviy o‘zbek nasrida Nazar Eshonqul ijodi o‘ziga xos salmoqqa ega. Yozuvchi uslubi, voqelikka yondashuvi, tasvir va talqindagi o‘zgachaligi bilan zamondoshlaridan farqlanib turadi. Muallif asarlarida o‘zligini anglash yo‘lida o‘z-o‘zi bilan raqobatga kirishgan Shaxs qiyofasi, jamiyat hayotida o‘z o‘rnini topa olmagan alamzadaning ma’naviy qiyofasi, uning anglamlari, hissiy kechinmalari tamomila yangi rakurslarda ko‘rsatilishi e’tiborga loyiq. Adibning “Maymun yetaklagan odam”, “Ajr”, “Ochilmagan eshik”, “Muolaja”, “Tobut”, “Og‘riq lazzati”, “Qo‘l”, “Bahouddinning iti”, “Qultoy”, “Shamolni tutib bo‘lmaydi” kabi o‘nlab hikoyalari, “Tun panjaralari”, “Qora kitob” qissalari, “Go‘r o‘g‘li yoxud hayot suvi” romani o‘zbek zamonaviy nasrining go‘zal namunalariga aylandi.

Uning o‘zbek falsafiy esseistikasini shakllantirish yo‘lida qilgan ma’rifiy xizmatlari alohida tahsinga loyiq. Jahon adabiyoti durdonalari haqidagi ma’rifiy maqolalari o‘zbek badiiy tafakkuri takomilida muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolalar faqatgina axborot, ma’lumot tarzida emas, olimga xos bo‘lgan chuqur adabiy tahlil va talqinlarga boyligi bilan ajralib turadi.

Jeyms Joys va Nazar Eshonqul asarlaridagi o‘xshash mavzular

Jeyms Joys asarlari	Nazar Eshonqul asarlari
“Dubliners”	“Urush odamlari”
“The Cat and the Devil”	“Maymun yetaklagan odam”
“Ulysses”	“Shamolni tutib bo‘lmaydi”
“The Boarding House”	“Bevaqt chalingan bong”

Nazar Eshonqul asarlarida ko‘proq o‘zi tug‘ilib o‘sgan qishlog‘idagi insonlarning hayotini, ularning kechinmallarini, orzularini, hattoki armonlarini ham juda go‘zal ifodalagan. Adib qaysidir hikoyasida sodda beg‘ubor qishloq insonlarini tasvirlagan bo‘lsa, yana qaysidir asarida o‘sha qishloqning so‘lim manzaralarini, go‘zal tabiatini, musaffo osmonini-yu, keng

dalalarini hamda qirlarini tasvirlaganining guvohi bo'lamiz. Nazar Eshonqul hikoyalari zamon ruhiyati o'ta nozik tarzda tasvirlangan hamda o'sha zamonning qahramonlar hayotiga ta'sirini ham ko'rish mumkin. Adibning asarlarini o'qir ekanmiz, undagi ranglarning xilma-xilligiga e'tibor bermasdan ilojimiz yo'q. Misol tariqasida adibning "Urush odamlari" asarini olsak, undagi bosh qahramon Normatni adib asar boshida nihoyatda viqorli va yengilmas, mard o'zbek o'g'loni deb etirof etgan bo'lsa, asar o'rtasida esa uni hayot tashvishlaridan charchagan, qayg'uli holda ifodalaydi. Bundan tashqari ushbu asarda boshqa qahramonlarning hayotida ham urush o'z ta'sirini ko'rsatmay o'tmaganini ham guvohi bo'lish mumkin.

Nazar Eshonqul o'zbek adabiyotida o'ziga xos uslubda kirib kelgan adiblardan biri hisoblanadi. Adibning "Maymun yetaklagan odam" asarida, maymun yetaklagan odam kim edi? degan savol hali hamon asar o'quvchilari tomonidan jumboq bo'lib kelmoqda.

Adibning asarlarini uslub jihatdan ikki turga bo'lish mumkin:

1. Folklor va jahon adabiyotidagi xos tendensialarni qorishuvi o'laroq yozilgan, milliy ruh aks etadigan hikoyalar;

2. Sof modern ruhda, ong ostida kechayotgan jarayonni badiiy idrok etishga yo'naltirgan, bitta metafora asosida qurilgan hikoyalardir.

Shu klassifikatsiya asosida yozuvchi hikoyalari yana turli jihatlarga ko'ra alohida tasniflash mumkin. Obrazlar tizimi, syujet, kompozitsiya va hokazo nuqtayi nazardan tasniflaganda ham yuqoridagi klassifikatsiya hisobga olinadi. Chunki asardagi barcha elementlar yozuvchining tanlagan uslubidan kelib chiqqan holda shakllantiriladi. Folklor va jahon adabiyotiga xos tendensiyalar badiiy sentez qilingan, milliy ruh balqib turadigan hikoyalarda yozuvchi nigohi o'zbek kitobxoniga tanish makon va zamonda yuz beradigan voqelikka qaratiladi. Bu tipdagi hikoyalarga: "Shamolni tutib bo'lmaydi", "Qultoy", "Bepoyon osmon", "Ochilmagan eshik", "Bevaqt chalingan bong" kabi hikoyalar kiradi [Mirzayev I., 2000].

Adibning sof modern ruhda, yozilgan asarlarga esa "Maymun yetaklagan odam", "Bahovuddinning iti", "Zulmat saltanatiga sayohat", "Tobut shahar", "Xaroba shahar suvrati", "Ozod qushlar", "O'lik mavsum", "Xayol tuzog'i" kabi hikoyalari kiradi. Mazkur hikoyalarda muallif timsollar tilidan gapiradi. Bunda kitobxon tafakkur qilishga majbur bo'ladi-u, asarning zohirini emas, matn ostida berkingan fikrini o'qishi kerak. Bu tipdagi hikoyalarni o'qish davomida tasavvur imkoniyatlari ma'lum darajada qisqaradi. Yonalishdan kelib chiqqan holda adabiy makon va zamon ham mavhumroq tasvirlanadi. Ammo ular yaxlit manzara sifatida yechim topadi. Masalan "Tobut" hikoyasidagi shaharni tobut shaklida qurilganligi, "Bahovuddinning iti" hikoyasidagi qahramonni ohir oqibat itga aylanib qolgani, "Maymun yetaklagan odam" hikoyasida iki xil suvrat: avval navqiron odam maymun yetaklab kirayotgani, keyin esa maymun keksa odamni yetaklab chiqayotgani, "Og'riq lazzati" hikoyasida mahkumlarning og'riqdan lazzat olayotganini ko'rish mumkin. Ularning tili ham nisbatan og'ir, uzun jumlar, qayta o'qishga majburlovchi tasvirlar ham ko'p uchraydi. [Rasulov A., 2007].

XULOSA

Ong ostidagi jarayonlarni tahlil qilishda urg'u berilgan hikoyalarda harakatlar yaqqol ko'zga tashlanmaydi. Asosiy qahramon yoki roviyning xarakterinigina yaqqol ilg'ab olish

mumkin. Yozuvchining milliy ruhda hikoyalarida xarakter boʻrtibroq koʻrinadi. Ayniqsa, bu tipdagi hikoyalarda ayollarning xakteri nihoyatda jonli, tabiiy va taʼsirli chiqqan. Masalan, “Bepoyon osmon” hikoyasidagi Ammaning xakteri bunga misol boʻla oladi. Ammam birdan gʻarib, behol koʻrindi menga: yoʻq, enamga achingani tufayli emas, bir umr koyigan, tanbeh bergan ertadan kechgacha malomat qilish uchun yashagan, malomat qilish umrining mazmuniga aylangan ayolning ham endi bu dunyoda yoʻqligi sababli umrida ham mazmun yoʻqolganday, shuning uchun ham birdan qarib qolganday tuyuldi menga. Amma butun umri davomida akasining befarzand yashaganligi uchun yangasini bosh aybdor deb bilgan, u oʻlgandan keyin uni hurmat bilan tilga oladi. Aslida uning qoʻrs va johil xakteri oʻzgarmagan, faqat bu xakterni koʻrsatuvchi obyekt endi yoʻqligi sababli u oʻzgarib qoldi. Bundan tashqari shuni takidlab oʻtish kerakki, Nazar Eshonqul modern yozuvchi sifatida tan olingan. Nazar Eshonqul oʻz asarlarida oʻsha hikoya qilib turgan jamiyatini emas, undan ustunroq boʻlgan jamiyatni tasvirlashga harakat qilganining guvohi boʻlamiz. Adib oʻz zamonini realist yozuvchisi sifatida ham tan olingan, yozuvchi oʻz hikoyalarida koʻproq oʻzi tugʻilib oʻsgan qishlogining sodda, begʻubor, sofdil, dilkash, mehnatkash hayotini tasvirlagan. Qishloqdoshlarining qiyin, mashaqqatli turmush tarzini, sodda begʻubor hayotlarini adibning har bir asarida uchratish mumkin. Oʻquvchi bu asarlarni oʻqir ekan adibning asar yozish davomida foydalangan har bir soʻzidan ilhomlanmay iloji yoʻq. Asarlardagi har bir tanlangan soʻzda chuqur falsafiy maʼno yotganini koʻramiz. [Quronov D., Mamajonov Z., Sheraliyeva M., 2013].

Xullas, Nazar Eshonqul va Jeyms Joysning asarlari oʻziga xos uslubi boshqa adiblar ijodidan keskin farq qiladi. Voqealar “men” tilidan soʻzlanar ekan, roviy nutqi muallif qarashlari va hislarining inʼikosiga aylanadi. Qissalar matnidagi mazmuniy va tasviriy serqatlamlilik muayyan ramzlar va metaforalar, allyuziya, badiiy sintez, aforistik nutq vositasida aks ettiriladi. Mualliflar mahorati va uslubining oʻziga xosligi ham asosan shularda koʻrinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Арасту. Поэтика. Ахлоқи кабир. Риторика. – Т.: Янги аср авлоди, 2011. – 351 б.
2. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. – М.: Художественная литература, 1975. – С. 502.
3. Мирзаев И. Бадий услуб сеҳри. – Самарқанд, 2000. – 112 б
4. Nosirov Oʻ. Ijodkor, shaxs, badiiy uslub, avtor obrazi. – Toshkent: Fan, 1981. – 198 б.
5. Quronov D., Mamajonov Z., Sheraliyeva M. Adabiyotshunoslik lugʻati. – Toshkent: Akademnashr, 2013. – 408 б.
6. Rasulov A. Badiiylik – bezavol yangilik. – Toshkent: Sharq, 2007. – 336 б.
7. Mirvaliyev S., Shokirova R. Oʻzbek adiblari. – Toshkent, Gʻafur Gʻulom nomidagi adabiyot va sanʼat nashriyoti, 2016. – 65 б. <https://saviya.uz/hayot/tarjimai-hol/nazar-eshonqul-1962/>
8. Osteen, Mark. A Splendid Bazaar: The Shopper Guide to the New Dubliners. Studies in Short Fiction. 22 June 1995. –123 p.
9. Michael Groden. Notes on James Joyce's Ulysses. The University of Western Ontario. Archived from the original on 1 November 2005. – 98 p.
10. Jeri Johnson. Composition and Publication History, in James Joyce, Dubliners. Oxford University Press, 2000. 108 p.
11. Mosher, Harold Frederick; Bosinelli Bollettieri, Rosa Marie (1998). ReJoycing: New Read-

ings of Dubliners. Lexington, KY: The University Press of Kentucky.

REFERENCES

1. Aristotle. (2011) Poetics. His morals are great. Rhetoric. T.: New age generation, 351 p.
2. Bakhtin M.M. (1975) Questions of literature and aesthetics. M.: Fiction, 502 p.
3. Mirzaev I. (2000) The magic of art style. Samarkand, 112 p.
4. Nosirov O'. (1981) Creator, personality, artistic style, image of the author. Tashkent: Science, 198 p.
5. Kuronov D., Mamajonov Z., Sheraliyeva M. (2013) Dictionary of literary studies. Tashkent: Akademnashr, 408 p.
6. Rasulov A. (2007) Art is a beautiful novelty. Tashkent: Oriental, 336 p.
7. Mirvaliyev S., Shokirova R. (2006) Uzbek writers. Tashkent, Gafur Ghulom publishing house of literature and art, 65 p. <https://saviya.uz/hayot/tarjimai-hol/nazar-eshonqul-1962/>
8. Osteen, Mark (22 June 1995). A Splendid Bazaar: The Shopper Guide to the New Dubliners. Studies in Short Fiction, 123 p.
9. Michael Groden. Notes on James Joyce's Ulysses. The University of Western Ontario. Archived from the original on 1 November 2005, 98 p.
10. Jeri Johnson, Composition and Publication History, in James Joyce, Dubliners (Oxford University Press, 2000). p. 108
11. Mosher, Harold Frederick; Bosinelli Bollettieri, Rosa Marie (1998). ReJoycing: New Readings of Dubliners. Lexington, KY: The University Press of Kentucky.